
JMG

– *Kandidatuppsats 15 hp* –

“Du är partiledare (...) men inte minst en helt vanlig människa”

En studie av partiledarnas framträdanden i Nyfiken på partiledaren.

Författare: Marcus Alakangas & Martin Ridderstolpe

Termin: VT 2014

Kurskod: JU1532

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

Abstract

Title: “Du är partiledare (...) men inte minst en helt vanlig människa” – En studie av partiledarnas framträdanden i *Nyfiken på partiledaren*.

Authors: Marcus Alakangas and Martin Ridderstolpe

Subject: Undergraduate research paper in journalism studies, Dept. of journalism, media and communication (JMG) Gothenburg University

Term: Spring 2014

Supervisor: Mats Ekström, JMG, Gothenburg University

Purpose: Our main purpose is to examine whether there is a pattern of similarities to which the Swedish party leaders adapt to in their narratives and presentation of self in the television show *Nyfiken på partiledaren*.

Method: Ethnographic Content Analysis

Procedure: The first part of all eight episodes was transcribed and analyzed from the perspective that the interviewee is doing a presentation of self.

Results: There are tendencies that the party leaders adapt to similar patterns in their narratives and presentation of self. The main aspect of that is in the way they portrait themselves as ordinary persons that people can relate to. Another aspect is that the narratives they put forth are in coherence with their political views. The private and political personas of the party leaders intertwine.

Key words: *Presentation of self; Nyfiken på partiledare; politisering av det privata*

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 4
2. Syfte och frågeställningar	s. 6
3. Om programmet <i>Nyfiken på partiledaren</i>	s. 7
4. Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter	s. 9
4.1 Förhållandet mellan media, politiker och publik	s. 10
4.2 Hur förstår vi programmet som företeelse?	s. 11
4.3 Framträdandet	s. 15
4.3.1 <i>Vad är ett framträdande?</i>	s. 15
4.3.2 <i>Politikern och det ideala framträdandet</i>	s. 16
4.3.3 <i>Metaberättelsen</i>	s. 18
4.4 Studiens tillämpning av teorin	s. 19
5. Metod och material	s. 20
5.1 Metod	s. 20
5.1.1 <i>Validitet</i>	s. 21
5.2 Material	s. 22
6. Partiledarnas framträdande i programmet	s. 23
6.1 Uppväxtmiljö - klassmarkörer och kulturella markörer	s. 23
6.1.1 <i>Förort och industrisamhälle – uppväxt i arbetarklassmiljö</i>	s. 23
6.1.2 <i>Basket i Tensta och bråk i Sölvesborg</i>	s. 25
6.2 Samhällsroll och relationer	s. 27
6.2.1 <i>Elevrådsordföranden och kamratstödjare</i>	s. 27
6.2.2 <i>”Ett barns bekymmer överlag”</i>	s. 30

6.3	Framgångar och motgångar	s. 31
6.3.1	<i>”Det är inte alltid så att jag var bäst och den som valdes först”</i>	s. 31
6.4	Familjeförhållanden	s. 34
6.4.1	<i>Vikten av trygghet</i>	s. 34
7. Slutdiskussion		s. 36
8. Referenslista		s. 38
8.1	Litteratur	s. 38
8.2	Tidningar	s. 40
8.3	Internet	s. 40
9. Appendix		s. 40

1. Inledning

2014 är året då Sverige har sitt första supervalår. Med det menas framförallt att året innehåller val till europaparlamentet i maj och riksdagsval i september. Att allmänna val och europaparlamentsval inträffar under samma år har aldrig inträffat tidigare i Sverige och med nuvarande system kan det också bara ske vart tjugonde år. Med andra ord är det en unik företeelse som oundvikligen också ger avtryck i medieutbudet.

Redan i januari 2014 började SVT sända programmet *Nyfiken på partiledaren* i supervalårets anda. Det är en tydlig indikation på att det i dagens public service inte är tillräckligt att enbart ge en bild av vad de olika partierna står. Personerna bakom politiken lyfts likaledes fram. Med *Nyfiken på partiledaren* får Sveriges partiledare - som nu sitter i riksdagen - ett timplångt program ägnat åt dem själva, att prata om bakgrund och vad som format dem.

Fenomenet är inte nytt. Politiker syns allt oftare i olika talkshows och får där chansen att visa upp lite mer av sin privata sida. *Nyfiken på partiledaren* är bara ännu ett steg i riktning mot mer personliga berättelser i politiska intervjuer. Inom forskningen talar man om en personifiering av politiken. Ett begrepp som är intressant i ljuset av just detta program. Bjerling (2012) beskriver personifiering som ett teoretiskt begrepp som i korta drag innebär att politiken blir allt mer individualiserad, att politikernas personliga karaktär blir allt viktigare och att partipolitiken samtidigt får en mindre roll. Langer (2010) belyser det här fenomenet med ett citat från Storbritanniens nuvarande premiärminister David Cameron: "I'm asking people a very big thing, which is to elect me as their prime minister. And I think people *have a right to know* a bit more about you, your life and your family, what makes you tick, and what informs your thinking." Langer menar att utvecklingen mot att politiker blir allt mer personliga i förlängningen kan leda till att det blir svårt för politiker i framtiden att avstå från att ge sådan information, och journalister kan se det som en demokratisk uppgift att tillhandahålla den (Langer, 2010:71).

Fenomenet kanske snarare är en konsekvens av ett land som Sveriges politiska utveckling i sig. I de samhällen där ideologier och skillnader mellan olika partier inte är lika tydliga tenderar politiken att kretsa kring individer. I den kontexten är politikernas personligheter viktiga och en viktig politisk strategi kan vara att ta upp samhällsfrågor utifrån ett personligt

perspektiv (Brants, 1998:332). Forskare resonerar kring om huruvida den här utvecklingen är en konsekvens av att politiker anpassar sig till media eller tvärtom. Men Ekström menar att det är mer troligt att de anpassar sig efter varandra (Ekström, 2006:11). Första intrycket av ett programformat som *Nyfiken på partiledaren* är förmodligen att politikerna anpassar sig till media men frågan är om det inte lika mycket är ett resultat av att media anpassar sig till politiken. Ramarna som ställts upp för programmet är nämligen uppställda på så sätt att det innefattar de aspekter av det privata hos politikerna som forskning menar gynnar människors intresse för politiken. I vår mailkonversation med producenten Ann Victorin skriver hon exempelvis att partiledarna i förväg fick veta att det inte skulle handla om skilsmässa och dylikt.

Tolson (2006) hävdar att det bland dagens journalister finns de som är oroad att rapporteringen är alltför förenklad, speciellt runt politiska val, för att hålla uppe publiksiffrorna. Att mediasamtalet trivialiserar och fördummar (Tolson, 2006:16). *Nyfiken på partiledaren* är inget undantag. Dagens Nyheters Johan Croneman skriver: "Det var vacker tass hela vägen, det fanns varken politisk dynamik eller dynamit i frågorna, längre bort från journalistiken är det svårt att ta sig" (Croneman, 2014) och Victor Bengtsson skriver i ETC Örebro att: "Programmet *Nyfiken på partiledaren* gör att man göder en personkult som får mig att tro att jag befinner mig i USA, där individen ska stå i centrum och att vi ska rösta på en person. Och att det dessutom görs i Public service är för mig obegripligt" (2014:16).

Kent Asp (2014), medieforskare, menar att programmet är "något av en symbol för dagens tidsanda". Han ser en ökad individualisering i medierna och att även partiledarna "framställs allt mer i en intimsfär". Asp menar att det finns ett värde i "att komma nära väljarna" och partiledarna har mycket att vinna på att ställa upp i programmet: "De slipper hårdhänt grillning. De framträder i helfigur och kan själva tillföra något väsentligt till väljarnas kunskaper." Han menar att programmet "kan bli en genväg för väljare som egentligen är ointresserade av politik, men likväl vill fatta politiska beslut". Politikerna ges en chans att förpacka sina budskap på ett nytt sätt (Asp i Magnusson, 2014:A10).

Enligt Bjerling (2012) har det bedrivits mycket forskning kring hur politiker framställs i media. Vi tänkte därför vända lite på begreppen och i vår studie undersöka hur politikerna framställer sig själva när de får chansen. Utifrån det vi har fått veta om hur väl förbereda

partiledarna var och att programmet får betraktas som icke-konfrontativ kan vi inte annat än, i likhet med Asp, se *Nyfiken på partiledaren* som ett ypperligt tillfälle för partiledarna att presentera det de helst vill belysa från uppväxten och vägen in politiken. I den här studien har vi valt att fokusera på den del av programmet där samtalet kretsar kring uppväxten. Dels därför att denna del är den mest personliga delen av programmet men även för att det är den del som är mest unik i jämförelse med andra intervjuer med politiker.

Vi tänker i den här studien därför betrakta programmet som en möjlighet för partiledarna att göra ett framträdande utifrån Goffmans (2000) teorier om att alla sociala interaktioner består av individuella framträdanden i förhållande till andra. Vi placerar även vår studie i ljuset av forskningen kring personifiering, fokusskiftet inom politiken och de resonemang som förekommer i tidigare studier av politiska aktörer. Det här skriver vi om i kapitel 4. *Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter*.

Det har tidigare gjorts studier som behandlar politikernas framträdanden, men då främst i amerikanska valkampanjer som till stor del skiljer sig mot de svenska. Det amerikanska politiska systemet är i grunden mer inriktat på personval. Att undersöka de svenska partiledarnas framträdanden som dessutom sker i ett helt nytt programformat blir vårt bidrag till forskningen.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att studera hur partiledarna framställer sig i programmet *Nyfiken på partiledaren*, inom ramen för uppväxten. Uppsatsen avser att visa på om huruvida det finns likartade mönster i deras framträdande. Vår övergripande frågeställning är: Hur framställer sig Sveriges partiledare i samtalet om uppväxten i *Nyfiken på partiledaren* och går det att urskilja gemensamma drag i partiledarnas framträdanden? Följande frågor är de som vi i vårt material söker svar på för att undersöka om de avspeglar resonemanget i avsnitt 4.4.

1. Vad är det för klassreferenser och kulturella referenser, i uppväxtmiljön, som partiledarna accentuerar och tonar ner? Med referenser menar vi ord och företeelser som enligt allmän kännedom förknippas med en viss klass eller etnicitet och kulturell mångfald.
2. Hur beskriver de sin roll, i skolan, samhället och bekantskapskretsen, under uppväxten?
3. Lyfter partiledarna fram framgångar och motgångar under uppväxten, vilken typ och hur hanterar de i så fall dessa?
4. Hur beskriver de familjeförhållanden och sin roll i familjen?

Utifrån dessa frågor presenterar vi det vi funnit under följande teman:

Tema 1: Uppväxtmiljö - klassreferenser och kulturella referenser

Tema 2: Samhällsroll och relationer

Tema 3: Framgångar och motgångar

Tema 4: Familjeförhållanden

Indelningen i dessa teman och frågorna vi ställer till materialet har vi valt eftersom de här aspekterna hela tiden finns närvarande i resonemangen i *Nyfiken på partiledaren*, de kommer fram i samtliga intervjuer även om det inte följer samma ordning och ges samma utrymme. Uppdelningen av de företeelser som faller in inom de olika temana har vi gjort eftersom det efterhand visat sig att, även om det kan anses vara skilda ämnen från början, generellt tangerar varandra i intervjusamtalet. De är även ämnen i vilka vi ser att det finns en tydlig koppling till politiska spörsmål.

3. Om programmet *Nyfiken på partiledaren*

Nyfiken på partiledaren är en programserie som sändes i Sveriges Television mellan 19 januari 2014 och 9 mars 2014 i 8 avsnitt, det vill säga ett för respektive partiledare.

Tittarsiffrorna varierade från 444 000 (Jimmie Åkesson) till 227 000 (Åsa Romson)

(MMS.se). Programbeskrivningen på SVT play är följande: ”Poul Perris, läkare och terapeut, möter riksdagspartiernas partiledare för ett samtal om värderingar, visioner och personliga drivkrafter bakom politiken.” Varje program inleds med ungefär de här orden “Välkommen X du är partiledare för Y men inte minst en helt vanlig människa”. Intervjuaren Poul Perris förklarar sen att hans avsikt är att få en inblick i partiet, vad det står för, värderingar och människosyn genom att utgå från partiledarens individuella livserfarenheter. Perris kungör att det handlar om ett personligt samtal. Det är premisserna för programmet.

Programmet har fyra olika delar. I första delen får partiledaren prata om sin uppväxt och det som har format honom eller henne. Den andra delen handlar mer om politiken och vägen in i den. I den tredje delen är det fokus på kopplingen till ideologin och partiet och i den fjärde delen analyserar två statsvetare vad som har framkommit av intervjun i programmet.

Nyfiken på partiledaren är ett nytt programformat som inte till fullo faller inom ramen för de genrer som dragits upp i tidigare forskning. Det kan ses som en talkshow vilket primära syfte är att röra sig kring personliga berättelser, att publiken får inblick i personens verkliga liv. Intervjuns upplägg liknar också mer talkshowens mer informella i jämförelse med nyhetsintervjun (Eriksson, 2010:530). I talkshowformatet befinner sig de intervjuade i hög grad i händerna på programmakarnas intressen. Intervjun tar den riktning programledaren vill och det går även sedan att styra mycket i redigeringen. Vi tycker oss se en skillnad i *Nyfiken på partiledaren* i det att den intervjuade (partiledaren) är betydligt friare att bestämma vad den ska prata om innanför de ramar som är givna på förhand. Det är en följd av att intervjuaren, med utgångspunkt i sin erfarenhet av terapeut, ställer mer allmänna och öppna frågor i likhet med det terapeutiska samtalet. Intervjuarens roll är främst att introducera utgångspunkten för samtalet och ställer i högre grad frågor med avsikt att utveckla och klargöra partiledarens resonemang, samt att sammanfatta dessa. Följande utdrag är två exempel som är representativa för hur intervjuaren förhåller sig till den intervjuade i programmet:

Perris: *När du säger motgångar, vad kan det finnas för motgångar som du har med dig som har kunnat påverka dig till att bli den du är idag?*

Lööf: *Personliga tragedier har jag ju gått igenom. Jag förlorade mina två svärföräldrar för två år sedan i cancer till exempel, samma år. Det gör ju att man ser livet på ett helt annat sätt när man går igenom förluster av*

människor som man älskar väldigt mycket.

Perris: *Hur påverkar det dig då, när en sån sak händer som att dina svärföräldrar har gått bort?*

(...)

Perris: *Ok. Så rättvisa, den här friheten att få utforska och så en inre trygghet är saker som har varit viktiga för dig i livet när du har vuxit upp...*

Lööf: *Mm. Och att få bestämma själv.*

Perris: *Och att få bestämma själv.*

Lööf: *(skratt)*

Perris: *(skratt) Då blir jag nyfiken... När den här lilla tjejen byggde dom här kojorna med sina kompisar, vilken roll hade du i det där sammanhanget?*

Med det förbehållet tycker vi ändå att talkshow-begreppet är applicerbart på programmet eftersom det handlar om en intervju där den intervjuade förväntas bjuda på personliga berättelser samt att intervjun har en informell karaktär.

4. Tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter

I det här kapitlet tar vi upp forskning som utgör ramar för vår studie och sätter in vårt material i en vetenskaplig kontext. Vi har valt att dela in kapitlet tre delar. I första delen behandlar vi förhållandet mellan politiker, media och publik med avsikt att ge förståelse för den kontext ur vilken programmet har uppstått. I andra delen tar vi upp utvecklingen av den politiska intervjun och de programformat där intervjuerna äger rum. Det gör vi i syfte att ge en bild av vad som förväntas av partiledarna i den här typen av program. I den tredje delen behandlar vi forskning kring framträdandet vilken är den primära utgångspunkten för vår analys. Det är i denna del vi finner de teorier som ska hjälpa oss att få svar på vår forskningsfråga, men de två andra delarna är samtidigt viktiga för att sätta studien i en medial och samhällelig kontext.

4.1 Förhållandet mellan politiker, media och publik

I detta stycke ger vi en inblick i forskning kring förhållandet mellan politiska och mediala aktörer och vilken betydelse media har för politiker att nå sin publik.

I boken *Makt, Medier och samhälle* skriver Jesper Strömbeck att forskningen visar att riksdagsledamöter anser att medierna, och framförallt TV, har ett stort inflytande över allmänheten. Det ser Strömbeck som ett tecken på att politiken i Sverige är “i hög grad medialiserad” (Strömbeck, 2009:244). Strömbeck understryker att effekten blir att politikerna genom medialiseringen blir pressade att “anpassa sig till medierna” (Strömbeck, 2009:44). Med andra ord är det utifrån den teorin inte anmärkningsvärt att partiledarna ställer upp i ett program som *Nyfiken på partiledaren*, där de får uppta en timma av den värdefulla exponeringen i televisionen. Men är det verkligen politikerna som helt och hållet anpassar sig till media? Enligt Ekström (2006) brukar relationen mellan medierna och politiken och vilken sfär som egentligen har makten över den andra diskuteras utifrån två tydliga teoririktningar. Den ena teorin menar att medierna politiserats, och att den i själva verket inte är så oberoende som den påstår sig vara. Politiska aktörer och andra makthavare påverkar nyhetsförmedlingen på mer eller mindre direkta sätt. Den andra teorin menar att medierna koloniserat politiken och att de därmed i någon mening styr över och förändrar politiken. Ekström menar dock att ingen teoririktning har hela svaret på vem som har makten, utan att det är klokast att se medialiseringen som en övergripande teori där medierna och politiken anpassar sig efter varandra (Ekström, 2006:11).

Det råder med andra ord delade meningar inom forskningsvärlden om hur förhållandet mellan politiker och media faktiskt ser ut, men har politikernas roll i media förändrats över tid? I Bjerlings avhandling *The personalisation of Swedish politics* undersöker han huruvida politikeryrket har blivit mer personifierat. Någon tydlig sådan utveckling har han dock inte funnit men han menar att den stora skillnaden är att politikerna har fått stjärnstatus (Bjerling, 2012: 211). Bjerling menar att det är relevant att jämföra hur partiledare bevakas av media med celebriteter överlag: “over time, party leaders appear all the more as commodities for the projection of individual identities; increasingly often, they appear not as active agents but as objects for others’ likings, aversions, hopes and dreams” (2012:10).

Det går således att urskilja en förändring av den mediala politikerrollen till en mer individbaserad och trots att Bjerling inte ser en ökad personifiering av politikeryrket kvarstår faktum att politiken på senare tid fått alltmer personlig karaktär. Exempelvis infördes 1998 personval i alla allmänna val. Väljarna har med det möjlighet att på valsedeln välja en person som de anser ska bli invald först av alla. För att kunna göra ett sådant val bör det rimligtvis ha någon slags kännedom om personen som de lägger sin röst på. ”Syns du inte, finns du inte” heter det och var syns den individuella politikern bäst om inte i medierna. Det är i medierna politikern och politiken blir offentlig för publiken, det vill säga väljarna. För att nå ut med politiken på effektivast sätt måste den anpassas till formatet. Medieutvecklingen driver därför på den politiska kommunikationens form och innehåll till att alltmer efterlikna form och språk som används av kändisar och inom underhållningsgenren (Ekström 2006:19–20).

Strömbäck talar om strategisk politisk kommunikation som allt mer avgörande för politiker och politiska partier. Det handlar om att politiker använder kommunikation strategiskt för att uppnå politiska mål. Han skiljer mellan *direkt opinionspåverkan*, då politiker vänder sig direkt till potentiella väljare, och *indirekt opinionspåverkan*, då politiker försöker påverka de medier som människor konsumerar för att därigenom vinna människors förtroende (Strömbäck 2009:197-199). Enligt Strömbäck är anledningen till ökat fokus på strategisk politisk kommunikation bland annat att partiidentifikation bland väljare har minskat, samt att misstron mot politiker och väljarrörligheten har ökat (Strömbäck 2009:199). Mediernas ökade betydelse har också spelat in. Det bör ses som ett sätt för de politiska partierna att anpassa sig till en ny situation (Strömbäck 2009:202).

4.2 Hur förstår vi programmet som företeelse?

I detta stycke tar vi upp resonemang kring den mediekontext som omger programmet *Nyfiken på partiledaren*. Vi visar även på positiva och negativa aspekter av politikerns medverkan i mediala sammanhang i avsikt att visa på den unika möjlighet partiledarna ges i *Nyfiken på partiledaren*.

Utifrån forskningen om den politiska intervjun i etermedia kan *Nyfiken på Partiledaren* ses som en del av utvecklingen från en konventionell och neutral utfrågning av politiker mot en större variation av intervjuformat (Ekström & Tolson 2013:42). Marianna Patrona (2013) beskriver denna utveckling och menar att politiska tv-intervjuer de senaste decennierna har rört sig från de allmänna konventioner som funnits och har istället präglats alltmer av föränderlighet och obeständighet. En hybrid form av intervju som blandar olika genrer har blivit en väsentlig del av dagens sändningar. Det tydligaste exemplet är den form av intervju som sker inom talk-show genren där personligt historieberättande blandas med expertutlåtanden menar Patrona (Patrona i Ekström & Tolson 2013:18-19). *Nyfiken på partiledaren* är ett exempel på denna utveckling där den traditionella journalistiska utfrågningen utmanas och en ny hybrid form av politisk intervju har skapats.

Den traditionella arenan för politiska diskussioner var nyhetsintervjun men idag medverkar politiker i flera olika medieformat och i kölvattnet av personifieringstrenden ställer politiker upp i intima personliga intervjuer som inte är ansvarsutkrävande och utförs: "... in a supportive and empathetic atmosphere that is pseudo-therapeutic..." eller i talkshows som karaktäriseras av den intervjuade berättar anekdoter som framställer dem i god dager (Hamo et al, 2010:249). För politiker innebär den här förändringen att det nu måste behärska många olika kommunikationssätt och visa på anpassningsbarhet till de ramar de olika medieformaten ställer upp (Hamo et al, 2010:249-250). Tolson (2006) skriver om hur olika former av samtal, i olika programgenrer, designas för att tilltala publiken. Han ser att en stor andel av programutbudet innehåller "vanliga" människor som pratar om "vanliga" saker och han hävdar även att kändisar "är vanliga" (2006:5). Utifrån det perspektivet bör även politiker dra fördel av att visa på "vanlighet" när de framträder i media.

Programmet *Nyfiken på partiledaren* är en del av den utveckling som i motsats till den mer traditionella politikerintervjun lyfter fram personliga erfarenheter hos de som för fram åsikterna. Det är en utveckling som har betraktas som en riktning mot *tabloid journalistik* (tabloid journalism). Tabloid journalistik definieras Skovgaard (2014) som en typ av journalism som använder sig mindre av analyser och mer av berättelser, det vill säga personliga berättelser och berättelser av allmänintresse ges mer vikt (2014:202). Enligt Skovgaard ser vissa forskare den utvecklingen som ett hot mot demokratin medan andra menar att det gör nyheter mindre abstrakta och lättare för gemene man att förstå. Till det

påståendet tar han själv ingen ställning men han menar att det är en riktning som gett upphov till begreppet *personifiering* (personalization) (Skovgaard, 2014:201).

Utifrån Skovgaards definition av begreppet personifiering ligger fokus på privatlivet - individens upplevelser och känslor. Ett abstrakt och analytiskt synsätt är sekundärt till att fokusera på problemet utifrån människors personliga och känslomässiga synsätt och utifrån människors personliga erfarenheter (Skovgaard, 2014:202). Hamo et al (2010) ger oss en vidare utveckling av begreppet. De ser det som en följd av en förändring i politiken till en mer personcentrerad politik till skillnad från den tidigare mer ideologi- och partibaserade politiken. Det skiftet innebär att en av politikernas huvuduppgifter är att skapa och underhålla en trovärdig, ansvarsfull och sympatisk bild av sig själv i offentligheten. Med personifieringen har det blivit viktigt för politiker att förmedla en bild som förut kopplades ihop med den privata sfären, som exempelvis att vara trevlig eller känslösam (2010:249–250). Jebril et al (2013) menar att personifieringen sätter ett mänskligt ansikte på politiska ämnen (2013:114). De tar upp begreppet i ljuset av *infotainment* - ett begrepp som de menar är kopplat till så kallade mjuka nyheter (som bland annat är mer personcentrerade). Program som i grunden är underhållningsprogram men som gästas av politiker och innehåller politiska diskussioner (Hamo et al, 2010:249).

Jebril et al (2013) delar upp infotainment i två aspekter privatisering (privatization) och personifiering. I privatiseringsaspekten ligger fokus på politikernas privata sida och så kallade skandaler. På så sätt skiljer sig den aspekten från personifiering eftersom fokus där ligger på att diskutera offentliga frågor utifrån individers personliga synsätt (2013:107). Privatiseringsaspekten leder till cynism bland folket men Jebril et al kommer i sin undersökning fram till att personifiering har en positiv effekt på människors politiska intresse, i synnerhet bland dem som var mindre intresserade av politik, i Danmark, Spanien och Storbritannien - de länder där undersökningen utfördes (2013:117). Producenten för *Nyfiken på partiledaren*, Ann Victorin, uppger att: "efter mycket kontakt - litade (vi) på varandra och det framstod nog som självklart att samtalet inte skulle handla om det privata (om skilsmässor etc) utan fokusera på hur värderingar formats på ett personligt plan. Detta ställde alla upp på och de tyckte själva att det skulle bli intressant". Med andra ord är alla inblandade införstådda med att programmet ska handla om personifiering och partiledarna fick följaktligen en möjlighet att under nästan en timma presentera sin politik utifrån dem

själva utan att behöva oroa sig för att några känsliga frågor skulle beröras. Om vi här gör en återkoppling till föregående kapitel ser vi det som att media i det här fallet anpassar sig till partiledarna. Visserligen har även partiledarna anpassat sig till media, på så sätt att de ställer upp på att berätta om någon del av sitt privatliv, men det får plocka russin ur kakan och behöver inte berätta om sådant, som Jebril et al argumenterar för, inte faller väl in hos väljarna.

Langer (2010) definierar ytterligare ett begrepp vilket hon benämner ”politiseringsen av privat persona” (the politicization of private persona) (2010:61). I det begreppet ligger fokus på ledaren som människa. Det personliga vardagliga livet flyter ihop med det politiska, som ideologi och värderingar, och blir en del av konstruktionen kring en partiledares persona. Hon menar att både media och politikerna själva är med och skapar fenomenet. Media vill göra politiken mer tilltalande genom att lyfta fram personligheter och personliga berättelser. Politikerna anpassar sig inte bara till detta utan är även aktiva medskapare. De förkroppsligar partiets ställningstaganden. *Nyfiken på partiledaren* bör i alla högsta grad förstås utifrån det här perspektivet. Det är en utveckling som, enligt Langer, bottnar i att människor idag identifierar sig mindre med partier och inte är partimedlemmar i lika hög grad. Postmodernismen och individualiseringen av samhället, kändiskultur, medias ökade inflytande och en kommersialiserad marknad är andra faktorer hon lyfter fram. Hon menar att dessa förutsättningar gör att en mer personlig ledarstil troligen är här för att stanna. Den är en utveckling som hon ser i de flesta västerländska demokratier (Langer, 2010:70). Ju mer vanligt det blir att partiledare i det offentliga rummet ger information om det privata, desto mer förlorar de på att inte göra det. Partiledarna står inför den tuffa uppgiften att framställa sig som “mänskliga” men samtidigt utan brister (Langer, 2010:71).

Personifiering och personaskapande kan vara ett framträdande verktyg i arbetet att nå väljarna. Vi ser programmet som en följd av detta och genom att vi varit i kontakt med producenten för programmet tycker vi oss kunna se att programmet skiljer sig på så sätt att politikerna själva i hög grad får bestämma vad de vill lyfta fram utifrån vissa bestämda ramar. Ekström (2001) skriver att intervjuaren har makten att formulera frågor med underliggande budskap och på så sätt påverka hur intervjuobjektet uppfattas (2001:582). Så är förmodligen även fallet i *Nyfiken på partiledaren*, men eftersom programmet är uppställt efter fasta ramar om vad som ska behandlas i intervjun finns det inte utrymme för

intervjuaren att gå alltför långt utanför ramen. Partiledarna får i stort sett samma frågor och det får förhållandevis god tid på sig att breda ut sina svar. Därför anser vi även att partiledarna i det här avseendet får utrymme att i hög grad göra sin egen presentation av sig själv.

4.3 Framträdandet

I den här delen tar vi upp de teoretiska utgångspunkter vi har för vår syn på vad partiledarna gör genom sin medverkan i *Nyfiken på partiledaren*. Studiens fundament och bevekelsegrund är uppfattningen att partiledarna inte arbiträrt berättar om saker från uppväxten utan att de omsorgsfullt väljer vad det berättar och vilka aspekter de väljer att lyfta upp eller tona ner. Vi anser med andra ord att partiledarna gör ett framträdande, som Goffman (2006) menar att människor gör i allt socialt handlande i interaktion, och i resten av avsnittet kommer vi att behandla, med stöd i tidigare forskning, hur vi ser på framträdandet och hur partiledarna förväntas agera.

4.3.1 Vad är ett framträdande?

Intervjuer är konversationer som är konstruerade för publiken. Att den intervjuade gör ett framträdande understryks med att de pratar mer utdraget i jämförelse med vanliga konversationer. Den intervjuade förväntas inte bara att svara på frågan utan också att utveckla svaret. De har en (osynlig) publik att göra intryck på, med andra ord göra ett framträdande (Tolson, 2006:11). Förutom i det som klassificeras som drama framträder personer på TV inte som skådespelare utan som "sig själva". Vi som tittar på samtalen får känslan av att vi är med i interaktionen (Tolson, 2006:13). Tolson menar att vi idag "känner" personer vi aldrig mött genom att de framträtt i media. Några betraktas som "personligheter" och "medievänner" som vi tror oss kunna lita på. Mediesamtalet inbjuder till "intimitet på distans" (Tolson, 2006:15).

I *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik* presenterar Erving Goffman den teori där han drar paralleller mellan skådespelarens framträdanden och det människor gör i verkliga livet. Allt socialt handlande i interaktion kan enligt honom ses som framträdande. Han menar att personer väljer och styr hur de presenterar sig för andra beroende på publik

och situation. Personen som gör *framträdandet*, det vill säga presentationen av sig själv, vill kontrollera uppfattningen som andra får av den, vilket innebär att personen inte kan göra och säga vadsomhelst under framträdandet (Goffman, 2000:9).

När en individ konfronteras med andra individer finns det som regel alltså ett eller annat skäl för honom att styra sitt handlande så att det överförs till de andra ett intryck som det ligger i hans intresse att överföra (Goffman, 2000: 13).

4.3.2 Politikern och det ideala framträdandet

Som vi har visat i de två tidigare kapitlen är politikerna inte längre fast i de traditionella ramarna när de framträder i media. I vilken grad det kan dra fördel av det beror på den kommunikativa kompetensen och hur väl de anpassar sig till de olika medieformaten. Samtidigt är det av vikt att politiker visar en sammahängande persona (Hamo et al, 2010:252). Det kan innebära svårigheter när de i ena stunden medverkar i ett program där de förväntas förmedla konkreta svar på politiska frågor och i nästa stund förväntas berätta en rolig anekdot i en talkshow. Som företrädare för ett politiskt parti är det naturligtvis viktigt att det politiska budskapet kommer fram oavsett vilket medieformat de medverkar i.

Duranti (2006) använder sig av begreppet ”politiska jaget” (political self). Med det avser han den sociala persona eller politiska identitet som han menar politiker skapar genom berättelser (2006:468). Han belyser att studier i skilda områden har visat att människor hela tiden befinner sig i processen att skapa "jaget", att de utvärderar och ändrar efterhand. Duranti menar att politiker kämpar med att projicera och uppehålla en bild av dem själva där personens dåtid, nutid, framtidsutsikter och värderingar följer en röd tråd och inte motsäger varandra. Det fenomenet kallar han "existentiell samstämmighet" (existential coherence). Presentationen av sig själv som sammanhängande har påverkan på hur sanningsenlig personen uppfattas och vad den besitter för moraliskt värde (Duranti,2006:469-470). Det är en tankegång som inte bara överensstämmer med vad programledaren Poul Perris har som mål med *Nyfiken på partiledaren* men även vad vi kan se partiledarna själva eftersträvar. Duranti studerar en amerikansk kongresskampanj men hans tankesätt finner vi applicerbart på vår studie. Carpara (2007) menar att inom ramarna för västvärldens demokratier, med stort fokus på individualitet, är det på det viset att ju mer politiker uppfattas att vara lika oss själva

desto mer uppfattar vi politikers beteende som legitima (2007:162). Utifrån det här perspektivet bör partiledarna, som är beroende av folkets röster, försöka ge en bild av sig själva i vilken en stor andel av befolkningen känner igen sig i, vilket leder oss in på Goffmans (2000) begrepp *idealisering*.

Med idealisering menar Goffman att individen i ett framträdande tenderar att: ”införliva och exemplifiera samhällets officiellt sanktionerade värden, och det i högre grad än hans beteende i sin helhet.” (2000:39). De agerande vill ge intryck av att ideella motiv är det som driver dem att ta rollen med anledning av att de har ”idealiska kvalifikationer” för rollen och att det inte behövt kompromissa för att få den. Fakta och motiv som inte passar in i den idealiserade versionen av individen döljer den ageranden eller alternativt tonar ner dem (Goffman, 2000:49). Goffman menar att individer uttrycker sig, både medvetet och omedvetet, på ett visst sätt för att andra ska reagera i enlighet med individens önskan (2000:15). Goffman talar även om *förvrängningar* som en del av framträdandet. Det är sådana saker som inte är uppenbara lögner. Den agerande kan heller inte ertappas på samma sätt: ”Sådana kommunikationstekniker som t.ex. anspelningar, taktiska tvetydigheter och väsentliga utelämnaden gör det möjligt för felinformeren att dra nytta av lögnen utan att, tekniskt sett, ha farit med någon lögn” (Goffman, 2000:60–61).

Politiska representanter har som visats ovan mycket att vinna på att påverka den syn som väljaren har på dem som personer, och enligt Goffman (2000) väljer alltså individer avsiktligt vilka aspekter av deras personlighet, historia och karaktär som de belyser eller tonar ner när de presenterar sig själva inför andra. Richard Fennos forskning som behandlar amerikanska politiker visar att politikerna själva också är av uppfattningen att de vinner många röster genom den bild de presenterar av sig själva och att de då medvetet väljer att presentera sig som “en av oss” eller något som kan relatera till väljarna och det som rör dem. Eftersom politiker oftast strävar efter att bli omvalda kan man anta att de åtminstone delvis har det i åtanke när de kommunicerar (Doherty, Gerrity, 2011:19-20). Doherty och Gerrity konstaterar att “elected officials are forced to make decisions about which activities, relationships, and personality traits to highlight and communicate to their constituents” (2011:35). Det här är som sagt ett resultat av forskning som gjorts i en amerikansk kontext men vi anser det relevant även i en svensk kontext i en studie av ett program som *Nyfiken på partiledaren* där fokus ligger på den individuella politikern. Tolson (2006) menar att eftersom tvmediet finns i

hemmiljön blir den integrerad i den och behöver därför tala till publiken på ett "vanligt" sätt. Människor vill inte ha föreläsningar utan vänskapliga konversationer som inte är för formella. Som en följd av det har alltmer "vanligt" folk integrerats i programmen. Partiledarna borde med andra ord tjäna på att tillika förmedla en bild av sig själva som "vanliga".

4.3.3 Metaberättelsen

I de politiska partiernas kamp om medias uppmärksamhet för att påverka opinionen och få människors röster lyfter Strömbäck (2009) fram vikten av det han kallar för budskapsdisciplin. Budskapsdisciplin handlar om förmågan att förmedla politiska budskap på ett tydligt, konsekvent och långsiktigt sätt. Dessa budskap bör enligt Strömbäck bindas samman med en *metaberättelse*, det vill säga ett övergripande budskap som uttrycker och sammanfattar de värderingar som partiet står för. En slagkraftig metaberättelse bör dessutom väcka känslor hos människor (2009:218–219). Drew Westen beskriver en effektiv metaberättelse på följande sätt:

Metaberättelsen utgör den emotionella konstitutionen för ett parti, ett dokument som lever i tänkandet hos dess anhängare och definierar grundarnas, ledarnas och anhängarnas överordnade budskap (Westen i Strömbäck, 2009:218-219).

Strömbäck kopplar framförallt diskussionen till politiska gruppers behov av att påverka den dagliga nyhetsrapporteringen. Trots att Nyfiken på partiledaren inte tillhör det vardagliga politiska arbetet så är det likväl ett ypperligt tillfälle för partiledarna att nå ut med ett politiskt budskap och vinna publikens sympatier samt påverka medierapporteringen i en för partiet gynnsam riktning. Dessa teorier om metaberättelser och budskapsdisciplin kan framförallt kopplas till de berättelser från uppväxten som partiledarna lyfter fram i *Nyfiken på partiledaren*. För att vara trovärdig och tydlig i sitt politiska budskap förväntas partiledarna lyfta fram historier som rimmar med den nuvarande partilinjen och därmed skapar en konsekvent och lättförståelig bild av partiet och politiken som lyfts fram i media.

4.4 Studiens tillämpning av teorin

Utifrån vad vi vet från tidigare studier och de teoretiska utgångspunkter vi har presenterat arbetar vi utifrån hypotesen att partiledarna väljer att lyfta fram liknande saker och ge relativt liknande presentationer av det politiska jaget, det vill säga den persona som politiker skapar genom berättelser. Det antagandet gör vi eftersom politiker, som vi visat ovan, drar nytta av att presentera sig som vanliga eller ”en av oss” och projicera en bild av sig själva som väljarna kan känna igen sig i för att betraktas som berättigade att föra väljarens talan. Vi betraktar följaktligen partiledarnas medverkan i programmet som att de gör ett framträdande i enlighet med Goffmans (2000) teori om att allt socialt handlande i interaktion är framträdanden.

Programmet *Nyfiken på partiledaren* ser vi som en hybrid av talkshowformatet där partiledarna förväntas bjuda på personliga berättelser men också som en plats där partiledarna kan välja vad de berättar och vilka aspekter de lyfter upp och tona ner. Det för att presentera en bild som tilltalar så många väljare som möjligt för att i förlängningen bli omvald. Eftersom partiledarna inte vanligtvis pratar om barndomen när de gör intervjuer kan de i samtalet om barndomen i *Nyfiken på partiledaren* börja med ett "blankt papper" och själv välja vad de vill lyfta fram. Det handlar dock om ett TV-program och partiledaren kan inte med säkerhet veta vad den har för publik och måste därför hitta en slags medelväg, en presentation av sig själv, som tilltalar så många så möjligt. I sitt framträdande antas partiledarna försöka ge en bild av sig själva som ”mänskliga” men utan några betydliga brister, samt att de använder sig av metaberättelser i det hänseendet att de gör politiska poängar av de händelser från barndomen som de lyfter fram. Det bör vara så att de visar på existentiell samstämmighet, det vill säga en röd tråd genom sina handlingar i barndomen till den politik de för idag och att de olika delarna inte motsäger varandra. Troligtvis försöker de också förmedla en trovärdig, ansvarsfull och sympatisk bild och genom sig själva sätta ett mänskligt ansikte på politiska ämnen.

Vi anser således att de resonemang som förs i den forskning vi ovan har redogjort för, trots att de behandlar skilda länder och skilda kontexter, även är applicerbara på, eller åtminstone till stor hjälp i, vårt arbete med att se om det finns gemensamma drag i partiledarnas framträdande i *Nyfiken på partiledaren*.

5. Metod och material

5.1 Metod

I vår analys av *Nyfiken på partiledaren* har vi använt oss av ECA-metoden (Ethnographic Content Analysis) (Altheide, 1996:13), vilket är en kvalitativ innehållsanalys. Eftersom det bara handlar om åtta program har vi gjort en totalundersökning. I stora drag går ECA-metoden ut på att upprätta ett protokoll med teman och utifrån dessa gå igenom och analysera materialet. Vid genomgång av materialet noteras de mest relevanta bitarna och sorteras in utifrån protokollet. De mest talande gemensamma nämnarna i protokollet lyfts fram i analysen och understryks med citat och exempel från programmet. Helt enligt Altheides tankesätt: ”Your best material will come from descriptions and even quotations from the document.” (1996:27).

Som Altheide föreslår bör analysen inledas med att ett antal variabler och kategorier för att strukturera upp arbetet. Dessa kategorier kan dock utökas och bli fler under arbetets gång. Den kvalitativa forskningsmetoden utgår från att hela tiden omvärdera och utveckla sina analysverktyg till skillnad från den kvantitativa metoden där det gäller att sortera sina variabler utifrån fasta och förutbestämda kategorier (Altheide 1996:16-17). Vi bröt även ned vår huvudsakliga frågeställning i mindre delfrågor för att lättare kunna ta oss an uppgiften med att skapa ett kodschema, ett arbete som fortgick under processens gång (Altheide 1996:24f). Analysenheterna för vår uppsats är programmets första del i de åtta stycken program som finns i serien. Det är den del i programmet där partiledarna får prata om barndomen. Vi anser att det är den mest intressanta avgränsningen att göra, eftersom att partiledarnas barndom är relativt okänd sen tidigare för publiken. Partiledarna brukar helt enkelt inte prata om den. Det är också denna del som tydligast kretsar kring individuella erfarenheter.

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod eftersom vi inte ansåg att det gick att göra en kvantitativ undersökning utifrån vår frågeställning. Det vill säga det gick inte att på ett hållbart sätt räkna ut hur partiledarna framställer sig själva.

I sin helhet innehåller ECA-metoden tolv steg; formulering av forskningsfrågan, teoriläsning för att sätta ämnet i sin rätta kontext, analysera mindre delar av materialet på prov, skapa ett frågeprotokoll, testa protokollet på materialet, revidera protokollet med nödvändiga justeringar, göra ett urval av materialet, samla in data från materialet, analysera detta, jämföra materialets olika delar, exemplifiera resultaten och till sist sammanställa och skriva rapport (Altheide 1996:12-13). Eftersom vi kände till programserien och därmed det material vi skulle analysera sedan innan har processen sett något annorlunda ut. Eftersom vi hade stora delar av materialet i färskt minne kunde vi skriva ett utkast till frågeprotokoll relativt tidigt i processen. Detta har sedan reviderats ett flertal gånger under arbetsprocessen. I stora drag har vi följt Altheides metod.

I den här studien undersöker vi vad det är partiledarna framhäver när de får utrymmet. Vi är medvetna om att programmet är en skapelse av flera aktörer, både partiledarna och de som står bakom programmet, men även om programmet är klippt tror vi ändå att detta är ett forum där partiledarna i hög grad själva styr vad som kommer fram. Vi har kontaktat programmets producent, Ann Victorin, för att få en bild över hur insatta partiledarna är i frågorna inför programmet. Svaret hon gav finns att hitta i ett appendix. Sammanfattningsvis svarar hon att partiledarna inte kunde styra vad som kom med i programmet och att de heller inte fick frågorna i förväg. Däremot fick partiledarna veta att det skulle handla om ”hur partiledarens världsbild formats”, att det skulle ”ta sin utgångspunkt i barndomen” och sedan fortsätta med partival, partiets ideologi och rollen som ledare. Partiledarna fick inte ta del av frågorna på förhand men fick veta att alla skulle få samma typ av frågor. Intervjuaren Poul Perris och Ann Victorin själv träffade alla partiledarna innan inspelningen för att klargöra ytterligare och svara på eventuella frågor: ”Inga hade några begränsande synpunkter”. De spelade in ”en dryg timme” med varje partiledare: ”Det vi klippte bort var oftast något sjok med ett för långt resonemang om faktiska frågor - sånt som låg lite utanför vårt uppdrag. SVTs övriga valbevakning kommer ju som alltid att ta upp viktiga valfrågor och plånboksfrågor på annan sändningstid.”

5.1.1 Validitet

God validitet syftar på undersökningens förmåga att göra det som den påstår sig göra och i slutändan hur väl den kan lägga fram tillförlitliga slutsatser om verkligheten (Esaiasson et al

2012:56–57). I denna uppsats utgör frågan om validitet därför huruvida våra generella slutsatser om partiledarnas framträdande kan anses tillförlitliga.

Som vid alla kvalitativa studier är slutsatserna ett resultat av författarnas tolkning. Quentin Skinner (Esaiasson et al 2012) skiljer på två tolkningsperspektiv; vad texten betyder för forskaren som uttolkare av sin tid och vad texten betyder för avsändaren. I denna uppsats är perspektivet forskarens eget som uttolkare av sin tid. Med detta kommer problemet att författarnas förförståelse och tidigare erfarenheter kan ha påverkat resultaten. Det är viktigt att vara medveten om att andra forskare kan komma fram till andra resultat (Esaiasson et al, 2012:222).

Om man ser uppsatsens frågeställningar och teman som empiriska indikatorer på den företeelse vi velat undersöka (Esaiasson et al, 2012:216) anser vi att uppsatsen kan göra goda anspråk på validitet. Det vill säga att vi ställt rätt frågor till det material vi har undersökt. Vid tolkning inom kvalitativa studier är även det tidsmässiga, kulturella och sociala avståndet mellan text och uttolkare ett ämne som kan påverka validiteten (Esaiasson et al, 2012:222). Eftersom både de tidsmässiga, kulturella och sociala avståndet mellan materialet och författarna är litet ser vi detta som en styrka för uttolkningen.

5.2 Material

Vi har analyserat första delen i samtliga åtta avsnitt av *Nyfiken på partiledaren* som sändes i Sveriges Television. Här följer en sammanställning av programmen samt när de sändes:

Del 1 - Jonas Sjöstedt (V), sändes 19 januari 2014.

Del 2 - Fredrik Reinfeldt (M), sändes 26 januari 2014.

Del 3 - Stefan Löfven (S), sändes 2 februari 2014.

Del 4 - Jan Björklund (Fp), sändes 9 februari 2014.

Del 5 - Åsa Romson (Mp), sändes 16 februari 2014.

Del 6 - Jimmie Åkesson (Sd), sändes 23 februari 2014.

Del 7 - Annie Lööf (C), sändes 2 mars 2014.

Del 8 - Göran Hägglund (Kd), sändes 9 mars 2014.

Vi bestämde oss redan tidigt i processen för att fokusera på den delen av programmet där partiledarnas barndom behandlas. Dels därför att denna del är den mest personliga delen av programmet men även för att det är den del som är mest unik i jämförelse med andra politikerintervjuer. Programmen har en speltid på knappt 60 minuter vardera. Den inledande delen om uppväxten och barndomen som vi har valt att analysera pågår cirka 15-25 minuter av dessa.

Vi inledde arbetet genom att titta igenom programmen, föra anteckningar och byggde samtidigt upp ett frågeformulär. Därefter gick vi igenom programmen mer noggrant och gjorde transkriptioner av samtalen om uppväxten.

6. Partiledarnas framträdande i programmet

I det här kapitlet presenterar vi de resultat som vi har fått fram genom att studera programmet *Nyfiken på partiledaren* med hjälp av ECA-metoden. Samtalen kommer framförallt att tolkas utifrån teorier om framträdandet som vi beskrivit i kapitel 4. Resultaten är uppdelade i de fyra teman vi valt att analysera programmet utifrån. Genom att lyfta fram tydliga exempel ur programmet och koppla dessa till relevanta teorier presenterar och belägger vi våra resultat. Kapitlet följs av en slutdiskussion.

6.1 Uppväxtmiljö - klassreferenser och kulturella referenser

Under denna rubrik visar vi i vilken grad partiledarna i samtalen använder sig av referenser som förknippas med social klass och kulturell mångfald.

6.1.1 Förort och industrisamhälle – uppväxt i arbetarklassmiljö

Generellt anspelar partiledarna i sina framställningar på klassreferenser som förknippas med samhällets nedre skikt och tonar ner saker som skulle kunna förefalla vara en antydning till

att man föds in i det etablerade samhällsskiktet. Partiledarna beskriver sina respektive uppväxtmiljöer med ord som förort, utkant, bruksort, industrisamhälle och landsbygd. Något som kan tolkas som ett sätt att distansera sig från allt vad makt och elit heter. Detta kan ses som ett sätt för partiledarna att beskriva sig själva som ”en av oss”, det vill säga en person som kan relatera till väljarna och det som rör dem, enligt Fennos teorier. Det generella draget att använda arbetarklassreferenser går även att se utifrån Carparas synsätt att väljarna uppfattar politikernas ageranden som mer legitimt i ju högre grad de uppfattar att politikerna liknar dem själva. Utifrån Goffmans teorier om idealisering och förvrängning ser vi även att partiledarna i sina beskrivningar av uppväxtmiljön skapar den bild som personen i fråga vill lyfta fram genom anspelningar och utelämnanden av information som inte passar in i idealbilden. I den här kontexten är det identifikation med samhällets mindre privilegierade, vilket kan betraktas som en sätt att tona ned sin maktposition och avståndet till en stor del av väljarkretsen.

När Fredrik Reinfeldt beskriver sin uppväxtmiljö genom att relatera till kända Stockholmsförorter med hög invandratäthet är det ett tydligt exempel på detta:

***Perris:** Men om du ser tillbaka i ditt liv; hur vill du beskriva den miljö som du vuxit upp i?*

***Reinfeldt:** Dom första bilder jag har är ju att jag växer upp i ett radhusområde som låg i kanten av Järvafältet utanför Stockholm, inklämt mellan Tensta och Rinkeby.*

Denna tendens att beskriva sin uppväxtmiljö genom arbetarklassreferenser är ett generellt drag hos partiledarna. Ett annat exempel är Jan Björklund som redan tidigt i samtalet etablerar sin uppväxtort som en arbetarklassmiljö genom att benämna platsen som ett litet industrisamhälle där alla i hans omgivning arbetade inom textilindustrin. Och beskrivningarna av knapphändiga förhållanden och intellektuellt torftiga miljöer fortgår genom samtalet.

***Jan Björklund:** Man kan inte säga att det fanns någon bildningstradition. Utgångspunkten för nästan alla vuxna var ju att vi barn som växte upp, vi skulle också komma att stå på Kungsfors (textilindustrin, förf. anm.). Det var den attityden som fanns i samhället och den miljön.*

Stefan Löfven använder även han arbetarklassreferenser men gör det inte lika tydligt utifrån personliga erfarenheter som flera andra. Han beskriver istället sin uppväxtmiljö i Ådalen utifrån stadens historia och starka arbetarrörelse:

***Stefan Löfven:** Ådalen har ju betytt mycket för löntagarna och löntagarnas kamp för bättre rättigheter. Man var verksam i föreningslivet, i folkets hus, medlem i Konsum (...) Ådalen har nog betytt väldigt mycket just när det gäller värderingen solidaritet.*

Det tydligaste undantaget är Jonas Sjöstedt som inte alls använder sig av arbetarklassreferenser. Han beskriver istället sin uppväxtmiljö som trygg och välordnad med ganska god ekonomi. Istället för att beskriva en egen koppling till arbetarklassmiljöer gör Sjöstedt istället en poäng av att han tidigt kände stark sympati med utsatta människor eftersom han själv var utsatt i skolmiljön.

Utöver partiledarnas arbetarklassreferenser finns en tendens att de understryker en kontrast i deras uppväxtmiljö mot livet i storstaden. Jimmie Åkesson gör en tydlig kontrastering när han beskriver sin småstadsuppväxt:

***Jimmie Åkesson:** Jag är ju uppväxt på ... ja på landsbygden skulle man väl kunna kalla det här i Stockholm i alla fall.*

Det här är likt arbetarklassreferenser ytterligare ett exempel på att ge en bild av sig själv som ”en av oss” och ett avståndstagande från huvudstaden som skulle kunna ses som ett maktcentrum.

6.1.2 Basket i Tensta och bråk i Sölvesborg

I partiledarnas berättelser används även kulturella referenser, om än inte lika tydliga som klassreferenser. Generellt beskriver de en okomplicerad relation till det mångkulturella samhället. Detta sätt att lyfta fram kulturella referenser kan såklart delvis ses utifrån värderingar och en metaberättelse för den politik de företräder men även som idealisering genom att de införlivar och exemplifierar samhällets värden. Fredrik Reinfeldt tar flera gånger under samtalet upp att han spelade basket i Tensta med många av utländsk härkomst och beskriver ingående sin positiva attityd till detta.

Reinfeldt: (...) Jag tränade uppe i Tensta, i skolor som fanns uppe i Tensta. Och där fanns väldigt många människor... av killarna som inte var födda i Sverige eller hade föräldrar som inte var födda i Sverige. Och det blev någonting naturligt för mig att, så ser Sverige ut nu för tiden, vi kommer från olika håll men vi hade ett jobb att göra tillsammans.

I det fortsatta samtalet ber Perris Reinfeldt att beskriva hur det var att växa upp i den miljö som han berättar om.

Perris: Och om du ser tillbaka till det här området som du växte upp i. Om du tittar tillbaka, var det nånting i den miljön, eller erfarenheterna som du beskriver som har gett dig, eller gav dig några värderingar då i livet?

Reinfeldt: Ja till exempel så kan man inte växa upp i den här miljön och acceptera ett vi och dom tänkande människor emellan. Utan det var alla som var vi, och vi var olika. Det fanns med mig tidigt som något naturligt.

Perris: Var det så, alltså att, var det en sån stor acceptans som du beskriver den?

Reinfeldt: För mig blev det det. Det var inte det alltid, men för mig blev det det.

Utifrån Goffmans teorier om framträdandet kan det här resonemanget illustrera hur partiledarna generellt använder sig av idealisering och förvrängning i sina kulturella referenser. I exemplet ovan tonar Reinfeldt ned vissa fakta för att framställa sin uppväxtmiljö på ett sätt som speglar den norm som finns i samhället om hur vi bör förhålla oss till varandra. Genom att beskriva sitt uppväxtområde med anspelningar och tvetydigheter kan partiledarna måla upp precis den bild de vill. Som Goffman beskriver är detta inte frågan om någon direkt lögn, utan en teknik för att framställa sig själva på ett fördelaktigt sätt.

Göran Hägglund som har föräldrar som invandrat till Sverige framställer detta som oproblematiskt ur uppväxtpunkt och beskriver inte någon som helst form av olikhet i förhållande till sin omgivning.

Perris: Att dom var från Finland och så, gjorde det någonting med dig att du hade föräldrar från ett annat land?

Hägglund: Alltså de här kontrafaktiska resonemangen är svåra. Alltså att veta hur jag hade varit om jag hade haft andra föräldrar det är ju omöjligt att svara på. Men det är samtidigt som jag beskrev tidigare. Det var inte ovanligt där jag

växte upp utan där fanns det ju verkligen människor som kom från väldigt många olika länder. Och det tror inte jag att det för oss som barn spelade någon större roll.

Jan Björklund berättar om sin mor som flydde till Sverige från Norge under andra världskriget. Han beskriver detta som något som påverkat honom starkt och gör även en koppling till sitt politiska ställningstagande. Detta är något som kan beskrivas som en metaberrättelse som binder ihop livserfarenheter med politiska övertygelser och därigenom skapar en lättbegriplig bild av dem själva och partiet i fråga.

Jimmie Åkesson är den partiledare som skiljer ut sig eftersom han beskriver de mångkulturella inslag som han har upplevt under sin uppväxt på ett negativt sätt. Det får dock också ses som en metaberrättelse för den politik han företräder.

***Jimmie Åkesson:** På gården där vi lekte (...) blev det olika grupperingar med barn från andra länder som inte sällan höll ihop mot oss och det blev ofta ... Ja ofta rent av fysiska konflikter faktiskt.*

6.2 Samhällsroll och relationer

I följande avsnitt visar vi hur partiledarna beskriver sin uppväxt utifrån sin roll i samhället i stort och i relation till andra.

6.2.1 Elevrådsordföranden och kamratstödjare

Generellt berättar partiledarna att de redan i unga år var ledarfigurer och ansvarstagande personer. Antingen i formella ledarroller i till exempel elevråd eller i informella ledarroller i skola och kompisgäng. Denna generella tendens går att se som att den samhällsroll partiledarna överlag beskriver är ett resultat av att försöka skapa existentiell samstämmighet och metaberrättelser kopplat till sina politiska ledarroller idag. Det finns med andra ord en röd tråd från den samhällsroll de hade i barndomen till den de har idag. Resonemangen går även att koppla till Goffmans teorier om idealisering. Utifrån detta perspektiv kan man se resultaten som att partiledarna vill måla upp en bild av sig själva som starka och kompetenta

ledare som drivs av ideella motiv. Exempelvis beskriver Jan Björklund att han redan i unga år hade ledaregenskaper och att få vara i en ledarroll är någonting som har drivit honom.

Björklund: *Jag var ordförande i elevrådet och jag hade nog en del ledaregenskaper. I varje fall tyckte andra det. Och det.. så att.. så jag ska nog säga att min yrkesdröm var nog att bli lärare faktiskt. Jag.. det var den ledargestalt jag kände till. Det där att undervisa, förklara och få leda.*

Fredrik Reinfeldt för ett liknande resonemang.

Perris: *Och vad skulle du säga att, när du växte upp där, finns det någon händelse eller något som du kommer ihåg och känner att det där påverkade mig mycket? På gott eller ont.*

Reinfeldt: *Ja, en sak som hände under mina första skolår var ju att, om jag minns, redan i fjärdeklass redan, faktiskt fick bli elevrådsordförande. Alltså i väldigt unga år fick jag det här att; man röstar på vem som ska företräda en i klassen och jag fick sen vara ordförande i elevrådet. Då var ju inte jag gammal men det var ju egentligen att testa på demokratin i sin, liksom, egentliga form. Man har fått förtroende av någon och nu hade jag att leda ett sammanträde och vi skulle prata om vår skola.*

Flera partiledare beskriver att de under uppväxten hade andra typer av ledarroller i kompisgäng och skola. Annie Löf är ett exempel på detta då hon berättar att hon var kamratstödjure och en person som jobbade för att ingen skulle känna sig utanför.

Perris: *Gjorde du det när du var liten, att du drev hårt och sen gick du och fick med dig alla?*

Löf: *Nja, men framförallt om vi hade grupparbete i klassen, så var det ju alltid såhär man skulle välja grupper. Och jag visste ju vilka som aldrig blev valda, så jag såg alltid till att just dom blev valda i början. Just för... det är den här underliggande mobbingen som jag tycker finns mellan människor, där vi har ett ansvar för hur vi behandlar våra medmänniskor. Den delen, att få bestämma själv innebär också att man ska se sina medmänniskor och lyfta dom. För mig har*

det varit väldigt viktigt.

De generella resultaten kring hur partiledarna beskriver sin samhällsroll pekar, till skillnad från övriga teman, inte helt och hållet på att de framställer sig som gemene man. Med fokus på ledarrollen inom ramen för detta tema är tendensen snarare att partiledarna beskriver extraordinära egenskaper. De tenderar att inte resonera självkritiskt kring sin sociala roll i unga år, utan överlag beskriver de goda ledaregenskaper och en stark moralisk kompass. De lyfter gärna fram historier där de hjälpt personer i en sämre sits eller där de tar ansvar för andras intressen. Osjälviska, viljestarka och moraliska är den bild som överlag målas upp. För att göra detta använder sig partiledarna i hög utsträckning av metaberättelser som på något sätt definierar partiledaren och respektive partis överordnade budskap.

***Löfven:** Det var när vi stod i en matkö, så blev det som det blev ibland med grabbar i den åldern ... Det blir lite knuffar och lite bus och sådär, inget allvarligt men lite oroligt i kön. Och då kommer en vaktmästare och rycker ut en kille. Och det råkade vara den minsta killen som inte var skyldig. Han var nog den lugnaste av oss alla (...) Och jag kände det djupt, djupt här i min mage att det där var fel. Han blev uttagen ur kön för att han var minst. Det kunde jag inte acceptera och jag sa nog några mindre väl valda ord till vaktmästaren som dragit ur killen ur kön. Och då blev vi tagna till rektor för jag skulle be om ursäkt och då sa jag det ”Jag ber om ursäkt och vi rättar till det här, när den här killen, jag minns inte hans namn, när han får en ursäkt, då ska jag också säga det”. Och det har jag sagt många gånger i mitt vuxna liv att jag hade fortfarande suttit där om han inte hade fått den ursäkten.*

Det finns dock undantag från den generella tendensen att beskriva starka ledaregenskaper. Göran Hägglund är ett exempel på detta då han beskriver sig som en väldigt blyg och tillbakadragen ung man. Han menar att han har fått kämpa otroligt mycket för att övervinna sin rädsla att prata inför folk. Det kan tolkas som ett sätt för partiledaren att framhäva att den fått kämpa för sin framgång och inte fått något gratis samt även som ett sätt att påpeka sin ”vanlighet”, men det är svårt att säga något generellt om detta eftersom Hägglund utgör ett undantag i denna kontext.

6.2.2 ”Ett barns bekymmer överlag”

Som en kontrast till resultatet om partiledarna som naturliga ledare beskriver de sig samtidigt som väldigt ordinära personer. Detta helt i enlighet med Fennos teorier om att politiker vinner på att framställa sig som ”en av oss” och som någon väljarna kan relatera till enligt Carparas teorier.

Stefan Löfvens berättelse om uppväxten är ett tydligt exempel på detta. Han återkommer ofta till allmängiltiga resonemang om sin uppväxt, vilket är representativt för partiledarna överlag.

Perris: Men jag skulle vilja se litegrann den här unge Stefan som du en gång var och bodde där. Vem var han?

Löfven: Han var tidigt politiskt intresserad var han. Jag var väl som grabbar är mest, tyckte om att sporta till exempel. Vi spelade mycket fotboll. Vi hade idrottstävlingar. Väldigt enkla sådana.

(...)

Perris: Vad var de största bekymren du hade då?

Löfven: Ja, ett barns bekymmer överlag. Att man kanske ibland tyckte att man inte fick göra exakt det man ville. Jag har inget konkret exempel just nu men det är väl oftast så att barn vill göra... man vill vara upp lite längre, man kanske har något problem med skolan.

Citaten utgör exempel på att tala om sin uppväxt utifrån allmänna termer och att beskriva sina egna erfarenheter med att använda ordet ”man” istället för ”jag”. Alla partiledare gör inte detta, men det finns en tendens att lyfta uppväxtberättelserna till en allmän nivå. En tendens som kan tolkas som ett sätt att relatera till väljarna, men också ett uttryck för att de inte vill vara alltför personliga. Jan Björklund är ytterligare ett tydligt exempel på denna tendens. I samtalet om hans uppväxt blir de allmänna beskrivningarna så påtagliga att programledaren Poul Perris tar upp det.

Perris: Hur hanterade du den där osäkerheten? Vi gör det alla på lite olika sätt ju.

***Björklund:** Ja, när man är 12-13 vill man nog inte visa att man är osäker men det är man ju. Det är allihop.*

***Perris:** Du säger ”man”, men hur gjorde du när du inte ville visa det? Bara så jag kan se framför mig.*

***Björklund:** Ja, men jag försökte nog dölja det. Genom att.. man verkade säker och man verkade tuff och så. Jag tillhörde nog inte det här gänget som var de allra tuffaste. Men försökte spela över lite kanske. Det gör man ju, så det gjorde nog jag också.*

6.3 Framgångar och motgångar

I detta avsnitt visar vi hur partiledarna under samtalen beskriver framgångar och motgångar under sin uppväxt.

6.3.1 ”Det är inte alltid så att jag var bäst och den som valdes först”

Ett generellt drag hos partiledarna är att de ger intrycket att de tacklat motgångar på ett sådant sätt att de vänt dem till något positivt. Motgångar i barndomen tonas i allmänhet ned och det finns även en tendens att tona ned sina motgångar i jämförelse med hur andra har haft det. Samtidigt är det ingen av partiledarna som helt och hållet gör intryck av att de helt saknar motgångar. Alla människor upplever motgångar i någon form och Carpara (2007:162) menar att politikerns beteende blir legitima i den grad som politikerna i sig uppfattas vara lika oss själva. Att inte presentera några motgångar hade förmodligen uppfattats som osympatiskt av publiken. Berättelsen om motgångar fungerar också som en ingång till metaberättelser, det vill säga något det kan koppla till sin roll som partiledare och göra en politisk poäng utav. Att ta upp motgångar kan ses ur perspektivet att partiledarna vinner på att framstå som mänskliga (Langer 2010:71). Eftersom partiledarna tar upp motgångar men samtidigt tonar ned dessa placerar de sig i en slags mittfåra, det vill säga de har inte varit hackkycklingen, men inte heller mobbaren eller den som glidit igenom livet utan några hinder. En av de svåraste utmaningarna för partiledarna bör vara tanken som Langer (2010:71) lyfter fram att politikerna vill framställa sig som mänskliga men utan brister. Partiledarnas resonemang kring motgångar kan ses som ett försök att göra detta. Att partiledarna har motgångar visar på mänsklighet men berättelsen om hur de hanterar dem visar på att de inte har några brister. De

konstruerar även metaberättelser, framförallt av motgångar, och visar på existentiell samstämmighet i det att något som hände dem i barndomen finns med dem i politiken de för idag.

Framgångar lyfts till viss del fram, men är generellt nedtonade. Det skulle sannolikt ses som skrytsamt att lyfta fram sina framgångar alltför mycket, speciellt med tanke på att partiledarna i sina roller redan är etablerade som väldigt framgångsrika personer.

Jonas Sjöstedt beskriver att han trots sin i övrigt trygga uppväxt inte alltid hade det så lätt.

***Sjöstedt:** Man kom till en ny skola, pratade fel dialekt, man bara damp ned på skolgården där. Ibland var jag nog lite mobbad, fick slåss liksom och sådär. Jämfört med vad många andra råkar ut för så var det mycket mindre.*

***Perris:** Vad hade de att mobba dig för?*

***Sjöstedt:** Ja men det var väl att man var annorlunda, det räckte väl på skolgården.*

***Perris:** På vad sätt?*

***Sjöstedt:** Att man pratade fel dialekt, att man kanske inte var klädd som andra eller vad det nu var för nånting då. Och den där erfarenheten, den satte sig, som jag tror den gör hos barn som är med om sånt, den satte sig ganska djupt. Och jag tror att en del av min identifikation med utsatthet kommer ifrån den där erfarenheten. Att jag mår dåligt när jag ser sånt hända andra, framförallt när barn far illa naturligtvis. Och jag tror att ett sätt att kompensera det där det var att bli väldigt duktig. Och att bli lite lillgammal. Jag hade dyslexi också och hade svårt att lära mig läsa, men när jag väl lärde mig läsa så läste jag väldigt mycket. Och liksom blev otroligt intresserad av saker då, på det sättet.*

Utifrån sina motgångar beskriver Sjöstedt på så vis att han utvecklade en revanschlusta som fick honom att bli väldigt påläst och duktig. Det här exemplifierar ett generellt mönster i partiledarnas berättelser som handlar om att vända motgång till framgång och att barndomens erfarenheter speglar politiken och de värderingar de har idag.

Fredrik Reinfeldt berättar mycket från tiden då han spelade basket och beskriver där att han stötte på en del motgångar.

Reinfeldt: *Det är inte alltid så att jag var bäst och den som valdes först. Och jag vet hur den känslan är också.*

Perris: *Kan du berätta någonting om den känslan? Hur den kunde ta sig uttryck då?*

Reinfeldt: *Ja, alltså då är ju jag en liten kille, men det är klart att det är ju det här som finns som diskussion nu också; hur ska vi se på idrott när man kommer upp i tio-, elva-, tolv-, trettonårsåldern? Ska vi välja dem som vi är säkra på vinner matcherna åt oss eller ska vi låta alla vara med? Och någonstans glider idrott över från att vara alla lika till resultat spelar också roll. Och det kunde jag acceptera. För mig blev det bara en morot att anstränga mig för att komma in i första fem, men jag erkände ju inför mig själv, och jag såg ju att det fanns andra som var ännu bättre.*

Han tar, som också partiledarna gör generellt, ansvar över situationen och vänder motgången till en fördel. Motgången blev en ”morot” för honom att arbeta ännu hårdare. Samtidigt kan det ses som ett sätt att framställa sig som gemene man när partiledarna i sina berättelser antyder att de inte alltid i alla situationer varit så framgångsrika.

Metaberättelsen finns generellt sett närvarande i resonemanget kring motgångarna. Även om Fredrik Reinfeldt talar om lagidrott, som kan ses som en metafor för samhället, lyfter han fram att individer har ”olika begåvning” vilket man får acceptera och använda som motivation till att arbeta ännu hårdare. Känslan av att inte bli vald först kan rent matematiskt majoriteten av Sveriges befolkning känna igen sig i vilket på så sätt korrelerar med vanlighet och tanken om ”en av oss”.

Göran Hägglunds berättelse utmärker sig från den generella bilden som partiledarna beskriver. Den bild han målar upp av sig själv som ung kontrasterar den roll han nu har som politiker.

Göran Hägglund: *Jag avskydde varje tillfälle där man till exempel inför skolklassen skulle stå och redovisa någonting eller berätta någonting eller bara att få en fråga var en skräck för mig. Jag var otroligt tillbakadragen och ville verkligen inte finnas i rampljuset på något sätt, utan det där har jag fått kämpa jättemycket med.*

Visserligen är bilden av ett tillbakadraget barn något som många kan känna igen sig i och det finns en tendens av metaberrättelse (Strömbäck, 2009:218–219) i det att han övervunnit en svårighet. Men den existentiella samstämmigheten (Duranti, 2006:469–470), att visa på en röd tråd i berättelse från uppväxten till nuet och att de inte motsäger varandra, är till synes osynlig i det här resonemanget. Han kommenterar visserligen själv den här motstridigheten, genom att han har fått arbeta hårt med att övervinna blygheten, vilket i och för sig kan ses som att han i det hänseendet skapar en röd tråd.

6.4 Familjeförhållanden

I följande avsnitt visar vi hur partiledarna beskriver familjeförhållanden i samtalen.

6.4.1 Vikten av trygghet

Samtliga partiledare berättar om en trygghet och ett starkt stöd hemifrån även om det har olika förutsättningar och berättar om företeelser som kanske inte förknippas med trygghet - som skilsmässor, fosterhem och kringflackande. Att det vill framhålla sin uppväxt som trygg kan tolkas som en följd av att de syftar till att presentera en sammanhängande persona eller tanken om existentiell samstämmighet som Duranti (2006) presenterar. Genom att förmedla en trygghet i sin barndom, vilket fick dem att företa sig saker, vill de spegla en bild av dem själva som trygga i politikerrollen och med de beslut de fattar. Det vill säga att det i partiledarens beskrivning av sig själv finns en röd tråd från dåtid till nutid. Partiledarna beskriver i stor utsträckning tryggheten i familjehemmet som en grund för sin utveckling som människa och att de tagit sig så långt i karriären.

Jimmie Åkessons berättar att hans föräldrar skilde sig tidigt och det ser han som en fördel eftersom det då inte blev så ”dramatiskt” eftersom han inte hade börjat skolan och hade några umgängeskretsar att bli bortsliten ifrån.

Åkesson: Så jag är ett så kallat skilsmässobarn skulle man väl kunna säga. Men samtidigt har jag då haft en väldigt nära relation med båda mina föräldrar. Det har aldrig funnits någon konkurrens mellan dom om mig eller så, utan jag tycker att jag har haft en väldigt trygg uppväxt i det avseendet. En nära relation med två

kärnfamiljer skulle man kunna säga då på båda sidor. Hos mamma och hos pappa.

Göran Hägglund beskriver att hans mor gick bort då han var väldigt liten men lyfter trots allt inte fram detta som något stort trauma. Det går att tolka det som att Hägglund i likhet med de andra partiledarna inte vill framställa sig som någon det är synd om eller som ett offer.

Även Stefan Löfven beskriver ett något komplicerat familjeförhållande då han är uppväxt hos fosterföräldrar med fostersyskon. Han nämner en tuff period i åttonde klass, men avfärdar att det skulle ha allt för mycket att göra med sina funderingar över sin bakgrund. Han beskriver sitt familjeförhållande framförallt ur ett politiskt perspektiv och skapar en sorts metaberrättelse utifrån sin egen erfarenhet.

***Löfven:** Ett solidariskt samhälle, det är ett starkt samhälle. För det är det jag har upplevt, det är min barndom. Min mamma kunde inte ta hand om mig, då tar samhället ... vi tar tillsammans gemensamt ansvar för att den här lilla grabben får ett annat hem.*

Tryggheten i familjen är något som flera partiledare beskriver som en förutsättning för att lyckas i livet. Åsa Romson drar paralleller mellan att hon som individ kunde undvika grupptycket till tryggheten hon kände hos familjen.

***Romson:** Har man båda föräldrar som stöttar på sina sätt så har man ju också möjligheten att känna att; nä men jag kan ju faktiskt göra, forma mitt liv och göra det som jag vill.*

Annie Lööf berättar om en samlad släkt bosatt i en ”trygg by nära naturen” och att de gav henne stor frihet. Hon drar återkommande direkta och indirekta paralleller till Astrid Lindgrens fiktiva sagovärld. Genom att jämföra miljön hon växte upp i med Bullerbyn målar Annie Lööf upp en bild som gemene man kan relatera till även om de inte haft någon sådan uppväxt själv. Bullerbyn kan ses som gestaltad trygghet.

***Perris:** Och den tjejen som du var och när du var liten och växte upp där... vad var du upptagen med för någonting?*

***Lööf:** Jag älskade ju att göra bus. När jag var... När jag gifte mig för några år sedan plockade mamma fram en hyssbok där hon berättar om den här envisa*

tjejen Annie, hon med det röda håret som var lite pillemarisk. Och som gillade att hitta på lite hyss med både sin kusin, jämnåriga kusin och sina systrar. Som var ganska kreativ och påhittig. Som byggde lite tuffa kojor högt uppe i träden, där man kanske inte skulle göra det och som utmanade kusinen hemma på gården med diverse saker. Så jag växte nog upp i en miljö där jag tilläts att utmana mig själv, kan man väl konstatera i efterhand. Med ganska stor frihet, där mina föräldrar sa ja men "testa det då". Det är ju dumt förstår du väl att gå över en bäck med smala pinnar, du ramlar ju i bäcken. Men eftersom det inte var så djup bäck så gjorde det ingenting. Utan jag fick lära mig av mina misstag.

7. Slutdiskussion

Vi ser tydliga tecken på att partiledarna avser att presentera ett politisk jag som den genomsnittlige väljaren kan relatera till. Inte minst genom att de uttryckligen använder ord som vanlig och genomsnittlig, men vi kan även urskilja det i berättelsernas underliggande budskap. Det finns likartade mönster i deras framträdande avseende de aspekter de väljer att lyfta fram och tona ner i samtliga teman som vi analyserat. Överlag förhåller sig partiledarna till det vi på förhand, med stöd i forskningen, ritat upp. Goffmans idealiseringsbegrepp, det vill säga att aktörerna tonar ner fakta och motiv som inte passar in i idealbilden, är i hög utsträckning applicerbart. Partiledarna tenderar även att genom sina berättelser exemplifiera samhällets normer och visa på att de har föredömliga förutsättningar för rollen som ledare. (Goffman, 2000:39, 49).

Ett talande exempel är Annie Lööf som målar upp en starkt idealiserad bild och ger intrycket av att vara en karaktär från en Astrid Lindgren berättelse. Hon är förstås medveten om att publiken i hög grad känner till Astrid Lindgrens berättelser och använder sig av direkta symboler från sagovärlden för att beskriva sin egen. I Lööfs berättelse kommer det fram att hon växte upp i en Bullerby-by, att hon gjorde hyss som hennes mamma - likt Emil i Lönnebergas mamma - skrev ner i en bok och att hon besitter flera av Pippi Långstrumps karaktäristiska drag. De få motgångar som finns är marginaliserade eftersom hon fått så mycket kärlek hemifrån. Samtidig skiljer sig Annie Lööf lite från de övriga i sina berättelser i

avseendet att hon målar med lite större penseldrag. Generellt väljer partiledarna även att tona ner saker som de i själva verket lyfter fram. Det är inga överdrifter åt varken ena eller andra hållet. Partiledarna tonar ner eventuella motgångar och sin egen roll i framgången. Det är inte ett direkt överraskande resultat utan förmodligen bara en konsekvens av att partiledarna inte vill slå sig själva för mycket för bröstet utan visa på en sympatisk bild som tilltalar publiken. Det enda hänseendet där partiledarna skiljer ut sig tydligt från den stora massan är i rollen som ledare. Att vara ledare är något som i merparten av berättelserna kommer fram som något för partiledarna naturligt givet. Med andra ord är de ”en av oss”, enligt Fennos argumentation (i Doherty, Gerrity, 2011:19–20), men samtidigt de som har förutsättningarna att leda oss.

En annan aspekt som är genomgående i partiledarnas berättelser är att de genom sina berättelser sätter mänskliga ansikten på deras politiska ståndpunkter. Metaberättelser finner vi generellt i partiledarnas resonemang och de syftar även till vad Duranti (2006) benämner existentiell samstämmighet. Det tydligaste exemplet på en metaberättelse är när Löfven berättar om incidenten i matkön som är en direkt avspeglning av de ideologiska politiska värderingar han har idag. Partiledarna återberättar överlag historier ur uppväxten som binder samman dåtid och nutid på ett konsekvent och lättförståeligt sätt. På detta sätt flyter även partiledarens privata persona ihop med den politiska.

I vår analys har vi haft svårigheter att med säkerhet visa på metaberättelser eftersom vi inte har gått in på djupet av de olika partiernas politiska ståndpunkter. Våra antaganden bygger på allmän kunskap om vilken politik de olika partiledarna representerar.

Det hade varit intressant att i vidare forskning göra en mer djupgående jämförelse mellan partiprogramen och de partiledarna berättar i metaberättelser.

En annan aspekt av programmet som kan utgöra ett intressant forskningsämne är intervjuarens roll i programmet. Även om intervjuaren i det här programformatet har en relativt nedtonad roll i jämförelse med många andra hade det varit intressant att titta på i vilken grad han ifrågasätter de olika partiledarna. Vi tycker oss nämligen se att intervjuaren i olika grad ifrågasätter sanningshalten i det partiledarna berättar vilket kan utgöra en forskningsfråga som undersöker opartiskheten i public service programmet *Nyfiken på partiledaren*.

Slutligen anser vi att det vore intressant att undersöka om resultaten i vår undersökning även avspeglas i andra programformat där partiledarna och andra politiker medverkar.

8. Referenslista

8.1 Litteratur

Altheide, David (1996). *Qualitative Media Analysis*. Thousands Oaks, California: Sage Publications

Bjerling, Johannes (2012). *The personalization of Swedish politics: Party Leaders in the Election Coverage 1979 – 2010*. Göteborgs universitet, Ale Tryckteam AB, Bohus

Brants, Kees (1998). Who's Afraid of Infotainment? *European Journal of Communication*, Vol. 13 no. 3: s. 315-335

Caprara, Gian Vittorio (2007). The Personalization of Modern Politics. *European Review*, 15, pp 151-164 doi:10.1017/S1062798707000178

Doherty, Brendan, Jessica Gerrity (2011). The Politics of ego: senatorial front office presentation of self. *Congress & the Presidency*, 38:16–38, 2011. American University, Center for Congressional and Presidential Studies

Duranti, Alessandro (2006). Narrating the political self in a campaign for U.S. Congress. *Language in Society* 35, 467–497. University of California. Los Angeles

Ekström, Mats. (2006). *Politiken i mediasamhället – om nyhetsintervjuer och fotojournalistik*. Malmö: Liber AB

Ekström, Mats (2001). Politicians interviewed on television news. *Discourse & Society*

September 2001 12:563-584. Sage Publications. London

Ekström, Mats & Tolson, Andrew (Ed.). (2013). *Media Talk and Political Election in Europe and America*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire:Palgrave Macmillan.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oskarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Eriksson, Göran (2010). Politicians in celebrity talk show interviews: the narrativization of personal experiences. *Text & Talk 30–5 (2010)*, pp. 529–551

Goffman, Erwin (2000). *Jaget och maskerna: En studie i vardagslivets dramatik*. Smedjebacken: Norstedts

Hamo, Michal, Zohar Kampf, Limor Shifman (2010). Surviving the 'mock interview': challenges to political communicative competence in contemporary televised discourse. *Media, Culture & Society Vol. 32(2): 247–266* . SAGE Publications. Los Angeles, London, New Delhi and Singapore

Jebril, Nael Erik Albæk Claes H de Vreese (2013). Infotainment, cynicism and democracy: The effects of privatization vs personalization in the news. *European Journal of Communication 28(2) 105–121*

Langer, Ana Inés (2010). The Politicization of Private Persona: Exceptional Leaders or the New Rule? The Case of the United Kingdom and the Blair Effect. *International Journal of Press/Politics 15(1) 60–76*.

Nord, L. & Strömbäck, J. (Red.). (2012). *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur AB.

Skovsgaard, Morten (2014). A tabloid mind? Professional values and organizational pressures as explanations of tabloid journalism. *Media, Culture & Society 2014, Vol. 36(2) 200–218*.

Strömbäck, Jesper. (2009). *Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk*

kommunikation. Stockholm: SNS Förlag.

Tolson, Andrew (2006). *Media Talk. Spoken discourse on TV and radio*. Edinburgh University Press Ltd. Edinburgh

8.2 Tidningar

Magnusson, Erik (2014). *Terapifåtöljer har satt snurr på valrörelsen*. Sydsvenskan 2014-03-03:A10

Bengtsson, Victor (2014). *Sektion: Krönika*. ETC ÖREBRO 2014-03-28:16

8.3 Internet

Mediamätning i Skandinavien AB. www.mms.se. (2014-03-19)

SVT play. <http://www.svtplay.se/nyfiken-pa-partiledaren>. (2014-03-19)

Johan Croneman - TV-krönikan <http://www.dn.se/kultur-noje/johan-croneman-givetvis-borde-man-ha-stekt-iden-redan-pa-det-forsta-redaktionsmotet/> (2014-04-23)

Appendix

Den 3 april 2014 16:13 skrev Ann Victorin <ann.victorin@svt.se>:

Hej,

här några korta svar på era frågor:

I vilken grad fick de ta del av upplägget och frågorna på förhand?

Jag var den som hade kontakt med partiledarnas pressekreterare under förberedelserna för projektet. SVT ville ha ja från alla innan projektet fick signalen GO i juni förra året. Det var oerhört svårt att alls få kontakt eftersom alla jobbade hårt inför Almedalsveckan. Jag mailade vårt programförslag, skrev brev med våra intentioner, ringde och ringde igen och fick efter tre veckors hårt arbete ja från alla. Och lyckades få till tider som funkade (imponerande, tyckte de själva!). Det vi kommunicerade var att projektet handlade om

ideologi och värderingar och om hur partiledarens världsbild formats. De fick veta att samtalet med Poul Perris skulle ta sin utgångspunkt i barndomen, sedan handla om valet av parti, om partiets ideologi och om ledarrollen. Alla skulle få samma typ av frågor. Men de fick inte ta del av frågorna på förhand. Poul Perris och jag träffade alla partiledarna innan inspelning för att svara på frågor och förklara ytterligare hur vi tänkt oss detta samtal med ideologiska förtecken. Ingen hade några begränsande synpunkter. Jag tror att vi - efter mycket kontakt - litade på varandra och det framstod nog som självklart att samtalet inte skulle handla om det privata (om skilsmässor etc) utan fokusera på hur värderingar formats på ett personligt plan. Detta ställde alla upp på och de tyckte själva att det skulle bli intressant.

Kunde partiledarna påverka vad som kom med i programmet? Fick de möjlighet att välja bort ämnen eller frågor?

Nej.

Hur långa var "bandinspelningarna" i genomsnitt, dvs hur mycket klipptes bort?

Hela mötet var två timmar långt på inspelningsplatsen. Då ingick ankomst, exteriör filmning, genomgång av SÄPO i vissa fall, hej och hälsa på teamet, sminkning och tid för fika och eftersnack. Vi spelade in en dryg timme med var och en, lite olika beroende på förutsättningarna tidsmässigt. Det vi klippte bort var oftast något sjok med ett för långt resonemang om faktiska frågor - sånt som låg lite utanför vårt uppdrag. SVTs övriga valbevakning kommer ju som alltid att ta upp viktiga valfrågor och plånboksfrågor på annan sändningstid.

Hoppas detta var svar på era frågor.

Återkom annars!

Bästa hälsningar,

Ann Victorin